

Vážení a milí,

jistě nezpochybníte, že finále ve sportu slibuje nejsilnější zážitek soupeřícím i přihlížejícím. V literatuře a dramatu vyvrcholení děje také obvykle stojí za dočtení a dokoukání. Člověčí cílové rovinky však vavřínové věnce hojně nezdobívají. Zúčastnění se proto uchylují k rekapitulaci, k přemítání o hodnotách, k bilancování. Prosinec, a zejména jeho závěr, je k tomu přímo předurčen. Při pohledu z okna na vytrvale řídnoucí les se mi vtíravě vkrádají na mysl i do klávesnice verše kamaráda písničkáře Slávka Janouška: „... bojíme se jen strašáků / něčeho z hlavy něčí / ale nepřivedou nás ke strachu / doopravdická nebezpečí...“ Skladba Divný suchý rok, a vlastně celé album Kdo to zavinil, mi v roce 1988 pomáhala otevřít oči (a jistě nejen mně). Přítomnost je onomu doběhu osmdesátek v mnohém podobná. Ptáme se: „Kdo to zavinil / kdo mě podvedl / kdo mě sužoval / kdo mě zneužil / kdo mě obelhal / kdo mě vydíral / kdo mě vyděsil / kdo mě nenechal v klidu žít?“ – Adventní usebrání vybízí ke koncentraci a sesbírání tu a tam už chybějících sil, k pochopení i odpuštění chyb a omylů, ke hledání nových cest. Nezbyvá než věřit, že nám rok příští napíše o poznání optimističtější slova. Libor Kalina

Miroslav Koupil

TEXTOVÁ KRÁVA

Přišla mně textová kráva.

Trkla mě do očí. Kráva.

To přišla na toho pravého. Kráva.

Zleva zprava zprava zleva roz
ho ze ná bučí jako kráva. Kráva.

Raději vytrkat textovou krávu.

Dělá si ze mě dojnou krávu.

Kráva.

Vzniká jedinečné muzeum?

„Památník národního písemnictví byl od svého vzniku vázán na historické prostory Strahovského klášteřa. Jeho logo – lev s knihou – lze chápat jako součást klasické představy o muzeu. A právě změny, kterými instituce nyní prochází, mají své opodstatnění i ve změně vizuální identity. Nejde jen o působení muzea v jiném místě, ale i o definici literárního muzea v současnosti. Na tuto situaci je vázaná i forma vizuální komunikace muzea a jeho otevřenosti k veřejnosti. Samotná symbolika tak nabízí možnost ukázat literární

muzeum ve smyslu otevřené stránky vybízející k dalšímu vnímání textu nebo vizuálního sdělení. Zároveň je variabilní k dalším možnostem proměn. Jedná se také o nezaměnitelnost s jinými muzejními institucemi a vytváření kreativního prostoru, který je s touto institucí spojený,“ uvádí ředitel instituce Zdeněk Freisleben.

„Muzeum literatury je jedinou českou institucí, která prezentuje historii a současnost literatury. Ani ve světě není podobný koncept muzea úplně obvyklý: literární muzea se zpravidla věnují pouze vybrané osobnosti nebo jinak omezenému literárnímu okruhu. Tuto unikátnost podtrhne i nová expozice a sídlo v Petschkově vile v Bubenci z roku 1930, která od roku 2017 procházela rekonstrukcí. Nově připravovaná expozice představí téměř tisícovku vzácných exponátů v deseti sálech. Součástí muzea budou i kavárna, programový sál, studovna, odborná pracoviště a rozsáhlá zahrada. Vizuální identita muzea se snaží reflektovat jeho náplň: proměnná forma vizuálního systému dává možnost hravé práci s hledáním nových kontextů a významů. Přenáší různorodé emoce či vzpomínky; od kurátorsky precizního výběru po náhodné shluky přídavných jmen, sloves a citoslovcí s odkazem na dada. Tento ‚živý‘ archiv je jak textový, tak obrazový (v budoucnu také zvukový a digitální). Umožňuje vytváření nových obsahů, zapamatovatelných hesel a zkratk, což se promítá do celé vizuální identity. V neposlední řadě ukazuje fragmenty literatury v její výtvarné podobě – dobové typografii a ilustraci. Považujeme za důležité, aby Muzeum literatury komunikovalo svébytnou výtvarnou formou, neboť dnešní stav veřejného prostoru přímo vybízí k práci s textem a jeho významem,“ doplňuje Adam Macháček ze studia 20YY Designers, které tvoří tvář nové instituce.

(ctrl)

Těžké soužení a trápení sme poznali...

V prosinci 1620 opustil země Koruny české „zimní král“ Fridrich Falcký. Bitva na Bílé hoře, jejíž 400. výročí si letos připomínáme, zpečetila porážku stavovského povstání a vítězství Ferdinanda II. Letáky s touto zprávou se rychle šířily Evropou a v Čechách vznikla řada zápisů, které událost líčily buďto jako *strašlivou a hroznou porážku*, nebo *veliké a slavné vítězství*, podle toho, na čí straně pisatel stál. Zatímco u kronikářů v Čechách, např. J. K. Bydžovského nebo V. F. Kocmánka, nacházíme barvitě líčení těchto přelomových událostí, moravské paměti a kroniky o nich většinou mlčí. Ojedinělou zprávu čteme u kronikáře Ondřeje Sivého, měšťana z Valašského Meziříčí: „*8. listopadu 1620. Byla bitka u Prahy na Bílej hoře. Lid císařský bitku obdržel, král Fridrich ujel. Mnozí čeští páni zle toho zažili. Vojákom puštěn prejs v Praze i v jiných městech v Čechách i v Moravě. Po městech rabovali, lidi knítovali, to co chtěli, činili. Potom do Moravy na zimu přijda, také tak páchali, však potom jim Pán Bůh zaplatil v Uhřích, že mnoho tisíc se jich potopilo. Lidé s dětmi po horách před jejich ukrutností utíkajíc, mnozí i děti pomrzli okolo Holešova, Bystřice a jinde i okolo Brna.*“ Bělohorskou bitvu, budoucí symbolický mezník národních dějin, zřejmě zastínily události subjektivně vyhodnocené jako důležitější pro budoucí paměť. Na Moravě během roku 1621 pokračovalo protihabsburské povstání a autoři věnovali daleko větší pozornost válečným útrapám, které zažívali ve svém bezprostředním okolí. V anonymní *Kronice holešovské*, v *Pamětech* Pavla Urbanida z Rohatce, v zápiscích M. F. Kerneria a dalších čteme o drancování vojáků, ať už císařské armády nebo vojska Gábora Bethlena, Jana Jiřího Krnovského či vzbouřených Valachů, požárech, moru...

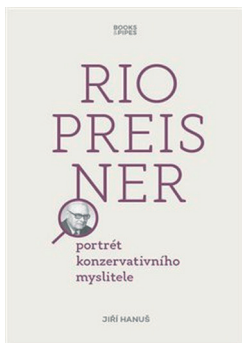
Právě pohnuté události 1. poloviny 17. století vyvolaly u řady lidí potřebu zaznamenat své zážitky a vzpomínky pro další generace, a tak se historické spisy věnované soudobému dění staly dobově příznačným literárním žánrem. V době svého vzniku zůstala většina z nich v rukopise a své čtenáře našly často až s odstupem několika staletí. Tyto rukopisné památky, zachycující velké dějinné události z žabí perspektivy, představují početnou vrstvu barokní literatury a tvoří protipól rozsáhlých historických spisů, např. Viléma Slavaty nebo Pavla Stránského. Pobělohorský vývoj v zemích Koruny české výrazně ovlivnil nejen život jejích obyvatel, zejména nekatolického vyznání, ale odrazil se také v dalším směřování literatury. Vzdělanější a čtenářsky náročná vrstva českého měšťanstva a šlechty odešla do exilu, v domácí literatuře se do popředí dostávají žánry přístupné co nejširším vrstvám obyvatel – kancionálová píseň, kázání, modlitební knížka, legenda, školní hry. Barokní dějepisecká tvorba, tedy i memoárová a kronikářská, naopak představuje most mezi starším humanistickým písemnictvím a moderní literaturou. (ap)

Veduta z obléhání Brna Švédy v roce 1645

Ochutnávka z připravované výstavy „Člověk na divadle světa. Lidský život v zrcadle barokní literatury“, kterou ožije Památník v dubnu 2021.

Rio Preisner jako na dlani

Do dějin české kultury se Rio Preisner (1925–2007), český filozof, básník, teatrolog, germanista a překladatel, zapsal jako autor sedmi básnických sbírek, knihou *Kritika totalitarismu*, rozbohem americké politiky a kultury *Americana*, úvahami o smyslu českých dějin *Kultura bez konce – polemika s Václavem Černým*, analýzou domácí a exilové filozofie *Speculum*, mistrnými překlady, zejména románů Hermanna Brocha, a teatrologickými studii. Po celý život zůstal tvrdým kritikem komunistické moci zdůrazňujícím zásadní význam křesťanství v osobním životě i ve společnosti. Na

zevrubném rozboru Preisnerova díla je vystavena monografie Jiřího Hanuše *Rio Preisner portrét konzervativního myslitele* vydaná v minulých dnech nakladatelstvím Books a pipes. Její autor těžil jako první z Preisnerovy osobní pozůstalosti. Žánrově se nejedná o klasickou biografii, nýbrž o výklad Preisnerovy myslitelské pozice v kontextu československých/českých dějin ve 20. století v hlubším historickém záběru i širším středoevropském a euroamerickém kontextu. Hanušova preisnerovská monografie se stane důležitou knihou pro každého, kdo bude chtít proniknout do podstaty českého 20. století. (ctrl)

Kdo chodil za školu

Předinternetové poučky: „Pokud nevím, najdu to v knize,“ se drží Erika Hanáčková, autorka publikace *Čeština pro všechny*. Její kniha je určena všem, kteří používají češtinu ve svém soukromém i pracovním životě, tedy žákům, studentům i dospělým různého věku a rozmanitých profesí. Tedy našincům, které propojuje alespoň jedna z následujících možností: chodili za školu častěji, než bylo zdrávo, měli smůlu na vyučující rodného jazyka, momentálně zapomněli či znejistěli, nechtějí se definitivně propadnout do šiku jazykových ignorantů. Autorka vysvětluje odlehčeně a jednoduše především pravopisné jevy, ve kterých se nejčastěji chybuje. Objas-

ňuje například obávané psaní i/y, užití velkých písmen, zdůvodnění mě/mně, s/z, pravidla interpunkce (psaní čárek v souvětích)... S pomocí nové příručky se čtenáři naučí psát správně, aby už nemuseli mít obavy ze svých jazykových nedostatků. Vyzrají tak nejen na spoustu pravopisných chytáků, ale seznámí se i s významem některých problematických slov. A dost možná si pak češtinu oblíbí, či dokonce zamilují podobně jako autorka této přínosné a chvályhodné knihy. (ctrl)

Jako ti fénixové

DELUXE BOX: KNIHA / DVD / CD

OLDŘICH KAISER & DÁŠA VOKATÁ
PERLY SVINÍM

Kdo dokáže nalézt svůj nový začátek, připomíná ostatním bájněho ptáka Fénixe, který opakovaně povstal z popela. Takový člověk pak může příslovecně házet i perly sviním, prostě proto, že nějaká další ztráta jej jenom tak snadno nerozhází. Za společným projektem *Perly sviním*, s nímž přišlo vydavatelství Carpe diem, stojí skuteční životní fénixové, herec Oldřich Kaiser a hudebnice Dáša Vokatá. Relativně čerství manželé mají již na svém kontě řadu úspěšných společných vystoupení, na nichž interpretují vlastní skladby. A právě záznamy koncertů v Balbínce a na festivalu Magorovo Vydří 2019 přináší představovaný Deluxe box,

zahrnující CD, DVD a knihu textů s komentáři a unikátními fotografiemi. De facto první společný titul dvojice Kaiser & Vokatá (6 let po posledně vydaném albu) zachycuje oba protagonisty jak ve strhující atmosféře koncertu pod širým nebem, tak i při intimní, ale neméně expresivní výpovědi v sále plném nadšených posluchačů. Fanoušci se zde mohou těšit na interpretaci 14 písní, z nichž 5 vychází vůbec poprvé, jedna, coby evropský bonus, dokonce v německém jazyce. (ctrl)

Pro spisovatele místo maturity

Spisovatel by měl umět psát. Podobně jako se čtenář nejdříve musí naučit číst. Má-li čtenář za sebou maturitní zkoušku z rodného jazyka, má se všeobecně za to (tedy dosud a pro jistotu raději nepředbíhejme), že umí číst. Ne každý úspěšný maturant se ovšem stane spisovatelem. A to i přesto, že se podrobně seznámí a procvičí si učebnice *Tvůrčí psaní pro každého 1 a 2*. První vyšla v roce 2006 a ta letošní, která je jejím novým zmodralým, rozšířeným a aktualizovaným vydáním, si na trh opět nese několikatisícový náklad. Nakladatelství Mám talent uvádí aktuálně svou předvánoční novinku i těmito slovy: „Máte-li již ve své knihovničce vydání z roku 2006, rozhodně neváhejte nad koupí tohoto nového vydání. Litovat rozhodně nebudete. Autorka Markéta Dočkalová knihu doplnila o nové zkušenosti z práce s autory, přidala zajímavé kapitoly, obměnila příklady a doplnila nová cvičení. Učebnice tak povyroستla o téměř 100 stran! Toto je kniha, která by v knihovničce žádného začínajícího autora rozhodně neměla chybět! *Tvůrčí psaní pro každého 2* je nové, přepracované a bohatě doplněné vydání druhého dílu populární učebnice *Tvůrčí psaní pro každého*. První díl pomohl tisícům začínajících autorů. Velkoryse pojatý druhý díl čítá 400 stran věnovaných napsání první knížky. Krok za krokem vede začínajícího autora od prvního nápadu až po dokončení knihy a její nabízení na českém knižním trhu. Kniha je praktickým rádcem pro napsání literární prvotiny a obsahuje desítky cvičení. Autorkou je jedna z nejúspěšnějších českých

lektorek tvůrčího psaní, jejímž svěřencům česká nakladatelství již vydala více než stovku knih. Na knižní trh přivedla nové talenty, z nichž mnozí jsou dnes již úspěšnými autory. Do knihy vložila 19 let zkušeností z výuky a práce s autory. Většinu cvičení vypracovala autorka v knize nejdříve sama, aby názorně vše vysvětlila a ukázala. Spolu se čtenářem tak tvoří svou vlastní knihu přímo před jeho očima. Kniha je stejně jako první díl provedena v luxusní šité pevné vazbě se vší tou záložkou a vydrží velmi časté používání. Vhodná pro čtenáře od 15 let.“ (ctrl)

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 544 544 280
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 11, ročník 14, 10. 12. 2020
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257